УДК 802.0 – 316.1 : 31

ДЕМОГРАФІЧНІ НЕОЛОГІЗМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Зацний Ю. А., д. філол. н., професор, Федоренко О. О., викладач

Запорізький державний університет

Статя наводить соціолінгвістичний аналіз неологізмів, які відбивають зміни у демографічній ситуації, нові підходи до принципів соціальної стратифікації англомовного суспільства, особливо в умовах інформаційної революції. В ній розкривається вплив таких чинників, як соціальний статус, ціннісні орієнтації, вік, гендер.

Ключові слова: інновація, інформаційна революція, неологізм, покоління, соціальна стратифікація

Зацный Ю. А., Федоренко Е. А. ДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ НЕОЛОГИЗМЫ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА / Запорожский государственный университет, Украина

В данной статье приводится социолингвистический анализ неологизмов, отражающих изменения в демографической ситуации, новые подходы к принципам социальной стратификации англоязычногообщества, особенно в условиях информационной революции . В ней раскрывается влияние таких факторов, как социальный статус, ценностные ориентации. возраст, гендер.

Ключевые слова: инновация, информационная революция, неологизм, поколение, соціальная стратификация

Zatsnyi Y. A., Fedorenko E. A. ENGLISH DEMOGRAPHIC NEOLOGISMS / Zaporizhzhya state university, Ukraine

This article gives a sociolinguistic analysis of English demographic neologisms. It shows how changes in social stratification of English- speaking societies due to the social movements and information revolution are reflected in vocabulary innovative processes.

Key words: generation, innovation, information revolution, neologism, society.

Аналіз нової лексики та фразеології англійської мови останнього десятиліття свідчить, що значну кількість інновацій можна об'єднати під загальною назвою "демографічних". Серед них у першу чергу виділяються неологізми, які відбивають соціальну стратифікацію британського й американського суспільства, поділ його на різні класи та угрупування.

Необхідно відзначити, що останнім часом спостерігається тенденція до все більш дрібної фрагментації американського суспільства. У класовій структурі суспільства продовжують виділяти нові і нові соціальні угруповання. Колишній міністр праці США Р. Рейх виступив, наприклад, автором неологізму "the anxious class". Цим терміном він називає значний прошарок людей, що належать до "середнього класу", але відчувають нестабільність свого положення, непевність у майбутньому своїх дітей. У той же час вважається, що значна кількість американців переросла межі "класової свідомості" і не відносить себе до певного класу (їх називають X class).

У другій половині 80-х років XX століття в американському варіанті англійської мови виник неологізм underclass для позначення найбідніших шарів населення, бездомних, безробітних. В останні роки саме на базі цього неологізму з'явилися словосполучення biological underclass, genetic underclass, що є, фактично, абсолютними синонімами. Під біологічно або генетично "нижчим класом'' розуміють людей, чий генетичний склад робить їх неповноцінними в суспільстві (наприклад, вони більше схильні до певних захворювань, особливо спадкових).

Такі люди стають об'єктом дискримінації при найманні на роботу, при оформленні страхування, навіть при укладанні шлюбу:

*Genetic testing would create a **biological underclass** – a population of people whose genes brand them as poor risks for employment, insurance, even marriage.* (Newsweek, Jan. 13, 1997)

*Civil rights activists are growing concerned that if such Orwellian practices develop at the same pace as the race to decipher the human blueprint they could create a **genetic underclass** considered unemployable because of the chemical codes they carry inside them.* (Guardian, March 11, 2000)

Відзначимо також, що було створено і вислів cosmetic underclass для позначення людей, які у силу свого матеріального положення не можуть собі дозволити зробити пластичні операції, змушені "задовольнятися " своєю зовнішністю, і тому відчувають комплекс неповноцінності.

У Франції свого часу з'явилося поняття "соціально виключених" людей. Це поняття незабаром було запозичено в цілий ряд мов. В англійській мові виникли словосполучення socially excluded, social exclusion. Під "соціально виключеними" маються на увазі люди, що, за визначенням прем'єр-міністра Великобританії Т. Блера, "не мають матеріальних і інших можливостей брати участь у соціальному, економічному, політичному і культурному житті". За підрахунками фахівців, число таких людей у Великобританії досягає 10 мільйонів, складаючи приблизно 20% населення. У цій країні створено навіть спеціальний урядовий орган, що займається проблемою ''соціально виключених людей'' - social exclusion unit:

*On Dec. 8th a special "**social exclusion unit**" will be launched to deal with the problem.*

(The Economist, Dec.6, 1997)

Поняття "підкласу", "соціально виключених людей" знаходять також свою словесну реалізацію в неологізмі welfariat (порівн.- proletariat). Цей неологізм підкреслює, що існує цілий клас людей, які живуть тільки на державну грошову допомогу.

З іншого боку, у США й у Великобританії стали виділяти і нову соціальну еліту, ''надкласи'', ''суперкласи''. У США це, наприклад, ''білий надклас''- white overclass, до якого належать керівники високого рангу, відомі юристи, лікарі, діячі мистецтва і культури європейського походження. Саме слово overclass, що створене за аналогією до слова underclass і виступає деякою мірою його антонімом, стало позначати еліту, що править США, а також досить значний прошарок мільйонерів (наприкінці 90-х років XX століття, за оцінками журналу "Форбс", у США нараховувалося приблизно 5 мільйонів родин із річним прибутком понад мільйон доларів):

*This country is well on its way to creating the first mass affluent class in world history.Call it the **overclass**.*

(Forbes, Nov. 10, 1999)

Соціологи пишуть про виникнення в індустріально розвинутих країнах "масового заможного класу", який позначається неологізмом maffluent (the mass affluent):

*Welcome to the new world of the mass affluent, or as the marketeers in Soho like to say, **the maffluent.***

(The Daily Telegraph, May 8, 2000)

"Ера знання "- (knowledge era), що наступила в останнє десятиліття, це одночасно і "ера управління" (managerial age); вона висунула досить значний клас людей (їх кількість все зростає в багатьох країнах), що займаються інтелектуальною, менеджерською працею, тому їх називають "менеджерським класом" (managerial class) або культурною елітою (cultural elite). Елітою інформаційної ери називають і клас так званих "бобо" – bobo (bourgeois bohemian). Неологізм було створено Д.Бруком у книзі Bobos in Paradise: The New Upper Class and How They Got There.

У зв'язку з комп'ютеризацією, упровадженням нових комунікаційних систем вчені пишуть про появу нового соціального шару, так званих "digerati" (digital literati) – людей, грамотних у сфері комп'ютерних систем. Сучасна техніка змінює статус, стиль життя і завдання, що стоять перед інтелектуалами, обумовлює народження прошарку "кіберінтелектуалів" (cyberintellectuals). У західних країнах народжується новий клас "кіберпідприємців" (cyber-entrepreneur, entreprenerd, ontrepreneur) – людей, що займаються підприємницькою діяльністю тільки за допомогою комп'ютерної техніки (через Інтернет):

He was among the first in this celebrated class of **cyber-entrepreneurs**. (Newsweek, 11 Oct. 1999)

*If you are really committed to the idea of becoming what some call an **ontrepreneur** (online entrepreneur) there are some basic points that you've probably run across.* (Newsweek, May 29, 2000)

В умовах інформаційної революції, зазначають учені,особливо зростає кількість висококваліфікованих фахівців, які, незважаючи на те, що виконують здебільш фізичну роботу і тим самим наближуються до кваліфікованих робітників, проте володіють високим рівнем знань, необхідних для виконання цієї роботи (обслуговування сучасної техніки та виробництва, програмування, аналітична праця в лабораторіях тощо). Для позначення цієї категорії працівників створюється словосполучення *knowledge technologist**:***

*The most striking growth will be in **"knowledge technologists":** computer technicians, software designers, analysts in chemical labs, manufacturing technologists, paralegals… They are **knowledge technologists** – people who do much of their work with their hands (and to that extent are the successors to skilled workers), but whose pay is determined by the knowledge between their ears, acquired in formal education rather than through apprenticeship.* (The Economist, Nov. 11, 2001)

Молоде покоління завжди було в центрі громадської уваги, і тим самим притягало до себе нові одиниці, що служать для його позначення і характеристики. Сучасне молоде покоління британців, наприклад, часто іменується ''поколінням екстазу ''(Generation Ecstasy, Generation E, Gen E). Ці назви пов'язані з наркотиком-стимулятором ''Ecstasy'', популярним серед молоді. Після публікації книги американського

письменника Дугласа Купленда ''Generation X'' назва цієї книги на певний час стає найпопулярнішою назвою нового покоління США (воно часто функціонує й у скороченій формі Gen X), а для позначення представників цього покоління були створені неологізми Generation Xer, GenXer, Xer:

*For **generation-X** imbibers, the perfect wine combines Bordeaux quality with Boone's Farm prices.*

(Time, Oct . 5 1998)

*The difference between **GenXers** and boomers, as a whole, is that they don't have any illusions that somebody else is going to take care of them.* (Fortune, July 6 1998)

Надалі неологізм Generation X і його похідні почали вживатися стосовно молодого покоління в будь-якій країні:

*Rabin's assassination at a peace rally-where Geffen had performed - transformed him from mere pop idol into a national peace symbol for the country's **GenXers.*** (Newsweek, Dec. 11, 1998)

Серед молодих американців окремо стали виділяти людей латиноамериканського походження, для їхнього позначення виникло словосполучення generation Ñ (Ñ - літера іспанського алфавіту), а неологізм Ñ став позначати представника такої молоді:

*I am a **Generation Ñ** Latina, and my parents felt that teaching us Spanish would only lead to discrimination for their children.* (Newsweek, 9 Aug. 1999)

*Better versed in American pop culture than their parents. **N's** can also be more assertively Latin.*

(Newsweek, July 12, 1999)

За зразком неологізму Generation X виникло і новоторення Generation Y, яке вживається для позначення підлітків, покоління, що народилося після 1982 року.

*Some web retailers have tapped into **Generation Y** through splashy spreads and efficient customer service.*

(Newsweek, July 26, 1999)

Останнім часом поняття "Generation X" і " Generation Y" розширили свої вікові рамки, під першим стали розуміти велику категорію людей, що молодші 35 років, а під другим – тих, що молодші 25 років:

*This type of content appeals to **generation X** (under 35s) and **generation Y** (under 25s).*

(Financial Times, 23 Dec 23, 1999)

Загальним позначенням молодих людей у США стало також словосполучення nexus generation, яке підкреслює, що це покоління є сполучним поколінням. Відзначимо, що наймолодше покоління(Generation Y) характеризується і за допомогою словосполучення echo boom:

*Marketers know them and love them as Generation Y or the **Echo Boom**.* (The New York Times, 22 Sept, 1999)

Усе більша кількість молодих американців проживає і працює за межами своєї країни, особливо в країнах. що розвиваються; для позначення молодих "експатріантів" стали вживатися неологізми Generation Global, Generation G, Gen G:

*Asia is the hottest continent for **Gen G,** with its unparalleled mix of exotic, undeveloped backwaters and frenetic, booming cities.* (Newsweek, Oct. 6, 1997)

У зв'язку з інформаційною революцією покоління людей до двадцяти років почали також називати "циферним поколінням" (digital generation, Generation D), "поколінням Інтернету" (Net generation, N-Gen):

*The **Net Generation** or **N-Gen** has arrived.* (The Globe and Mail, 30 Oct., 1997)

*Wheeler said he believes that if Baltimore is serious about attracting **'Generation D'** — the **'digital generation'** of young computer wizards — it should use its available harbor- front property to create places that would draw them, whether it's housing or work spaces or recreational amenities.* (The Baltimore Sun, Sept. 24, 2000)

У дітей цього покоління технологічні пізнання значно глибші ніж у батьків і вчителів, що одначе призвело не до розриву поколінь, а до ривка вперед. Інформаційна революція дає можливість говорити не про "розрив між поколіннями" (generation gap), а про те, що молоде покоління значно випереджує своїх батьків та попереднє покоління щодо знань, володіння сучасними засобами одержання та розповсюдження інформації (generation lap):

*It's not a generation gap; it's **a generation lap**. Gen Xers are lapping their elders in terms of their superior technological knowledge.* (San Francisco Examiner, March 7, 1999)

Позначенням нового покоління став і термін учених-демографів millennials, який підкреслює, що це покоління нового, третього тисячоліття. Термін охоплює досить широку вікову групу - від дітей до молоді у віці до 25 років:

*The **millennials**, demographers have named them, born between 1977 and 1994, 70 million strong.*

(Newsweek, Dec. 27, 1999/ Jan. 3, 2000)

Вважається, що трагедія 11 вересня 2001 року, терористичні акти проти Америки, які призвели до загибелі тисяч людей, змінила насамперед менталітет молодого покоління, саме тому виникла необхідність для спеціального позначення людей, які народилися у період між 1978- 1987 роками - Generation 9-11 (в англійській мові позначення дати, як правило, починається з цифри місяця, а потім пишеться його число) :

***Generation 9-11** can learn from your profound sense of duty and honor, and your spirit of selfless service — the significance we are only now beginning to heartily embrace.* (The Lexington Herald Leader, Nov. 11, 2001)

Певна увага була приділена і поколінню людей середньому і старшого віку, зокрема людей, що народилися після другої світової війни, під час буму народжуваності, і тому вони отримали назву baby-boomers, яка в останні роки все більше виступає в скороченій (сленговій за походженням) формі boomers. Саме ця назва послужила основою для утворення неологізмів, що позначають інші покоління: after-boomer, post-boomer. Серед людей середнього віку виділяють, наприклад, "сендвічеве покоління" (sandwich generation). Це люди, що виховують своїх дітей і в той же час турбуються про своїх літніх батьків:

Ms. Hoory and Mrs. Ward are members of the sandwich generation, typically older mothers who find themselves caught in the middle between the needs of children still at home and their elderly parents or in-laws.

(The New York Times, Apr. 9, 1998)

Нові соціальні групи виділяють і серед жінок. Так, у другій половині 90-х років минулого століття в американському варіанті виник вислів soccer mom для позначення численної категорії заміжніх жінок середнього класу, що, як правило, не працюють, займаються вихованням дітей (відвідують усі футбольні матчі, у яких беруть участь їхні діти, звідси і назва – "футбольна мама"), і виявляють високу активність у політичному, громадському житті, особливо на місцевому рівні. "Футбольні мами" – це ціла армія активних виборців, яку не можуть ігнорувати політики; не випадково, що коло жіночих проблем (освіта, охорона здоров'я) останнім часом позначається словосполученням soccer mom issues:

*Focusing mostly on **soccer mom** issues like education and health care, the First Lady hoped to solidify her support among female voters.* (Newsweek, July 19, 1999)

Словосполучення soccer mom стало зразком для створення виразу waitress mom, яке позначає ще одну категорію жінок, що впливають на хід виборів, а саме представниць нижчих шарів-жінок середнього віку без освіти, що мають декілька дітей і нерідко працюючих у двох-трьох місцях. Типовим місцем роботи для сумісництва були ресторани, кафе, закусочні, де ці жінки підробляли як офіціантки, звідси і їхня назва- waitress mom:

*Forget the suburban well-educated soccer mom of 1996. It's actually the **waitress moms** who will decide this election.* (USA Today, Oct. 26, 1999)

В окрему соціальну групу почали виділяти і дружин керівників, адміністраторів вищої ланки фірм, корпорацій - corporate wife. Ці жінки також заявляють про себе на арені суспільного і політичного життя:

*Lorna Wendt, a 53 year old, has become the unlikely champion for a newly identified class western woman: the **corporate wife.*** (The Times, Febr. 11,1997)

У 80-ті – 90-ті роки XX століття виникають численні соціологічні неологізми-акроніми, які позначають різноманітні групи людей, наприклад, dinkie (double income, no kids), mamba (middle aged, middle brow accomplisher), nilkie (no income, lots of kids). Створення таких акронімів продовжується і в останні роки . Акронім yettie (абревіатура фрази young, entrepreneneurial, tech-based twenty-something) прийшов на зміну символу 80-х–початку 90-х років - акроніму yuppie (young upwardly-mobile professional person) . "Єтті" - це "яппі" початку XXI століття:

*Everyone has met him: he is a **yettie**, a young, entrepreneneurial, tech-based twenty-something.*

(Sunday Times, Febr. 13, 2000)

Новим різновидом "яппі" є також "зіппі" - zippie (zen inspired pronoia professional); прикладами інших акронімів останнього часу можуть слугувати інновації dins (double income, no sex), sitcom (single income, two children, oppressive mortgage), sink scum (single, independent, no kids: the self-centered urban male), yappie, "Young Affluent Parent", oink, "One Income, No Kids", rubbie, "Rich Urban Biker", hopeful,

"Hard-up Older Person Expecting Full Useful Life", dump, "Destitute Unemployed Mature Professional", sinbad, "Single Income, No Boyfriend, Absolutely Desperate".

Викладений матеріал, таким чином, свідчить, що демографічна характеристика, соціальна диференціація західного суспільства в умовах нового етапу науково-технічного прогресу, такі чинники, як соціальний статус, ціннісні орієнтації, вік, гендер у значній мірі впливають на процеси поповнення словникового складу сучасної англійської мови.